

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نماز ریاض الجنّه

محمد محسن ربّانی

سرشناسه: ربّانی، محمد محسن، ۱۳۵۲

عنوان و نام پدیدآور: نماز ریاض الجنه

مشخصات ظاهری ۲۲۸ ص

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

شناسه افزوده: موسسه مطالعاتی بین الملل علوم قرآنی ربّانی

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۲۲۸۵۴

نام کتاب: نماز ریاض الجنه

ناشر: نورالمبین

مؤلف: محمد محسن ربّانی

با همکاری موسسه مطالعاتی بین الملل علوم قرآنی ربّانی

ویراستار: مریم نیک نام

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مشخصات: ۲۲۷ صفحه

نوبت چاپ: تابستان ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۱۰-۳۱-۵

قیمت ۹۰۰۰ تومان

آدرس: مشهد، چهارراه شهدا، گنجینه کتاب

خیابان طبرسی، مجتمع تجاری شارستان، طبقه ۱+

تلفن: ۳۳۴۰۵۰۴۱

میدان طبرسی، ضلع شرقی، انتشارات نورالمبین

تلفن: ۳۳۶۸۷۱۷۷ - ۳۲۲۴۱۲۸۴

همراه: ۰۹۱۵۵۰۸۰۹۴۵

یزد، صندوق پستی: ۱۳۴۴-۸۹۱۶۵

تهران، صندوق پستی: ۵۹۶۱-۱۹۳۹۵

تلفکس: ۰۹۱۲۴۰۱۰۲۶۰ - ۰۲۱-۶۶۵۵۳۰۵۶

۰۳۵-۳۸۲۵۹۵۳۴ - ۰۹۱۰۷۸۴۳۳۷۴

سایت: www.rabbany.ir

فهرست مطالب

۹.....	تقدیر و تشکر
۱۱.....	اهمیت نماز
۱۲.....	نماز امداد الهی
۱۳.....	اقامه نماز چیست؟
۱۴.....	برترین مقربها و اهتمام به محافظت آن
۱۵.....	دستور وجوب نماز در قرآن
۱۵.....	ماده امر
۱۶.....	صیغه‌های امر
۱۷.....	صیغه افعّل و نظائر آن
۲۰.....	فلسفه نماز
۲۱.....	تحلیل دکتر کارل از فلسفه نماز
۲۱.....	سخن پیامبر ﷺ در زمینه وجوب نماز
۲۲.....	تعریف نماز
۲۳.....	آثار تربیتی نماز از دیدگاه قرآن
۲۴.....	در بحث از نماز به قول مطلق
۲۷.....	اهداف

بخش اول

۳۱.....	فصل اول: آیات مقدمات نماز
۳۱.....	مطهرات
۳۳.....	شان نزول در باره آیات طهارت

۳۳.....	آیه دوم: شأن نزول.....
۳۷.....	وضو
۳۷.....	نظرات و تفاسیر مفسرین درباره آیات وضو.....
۴۲.....	فلسفه وضو گرفتن.....
۴۴.....	وضو.....
۴۴.....	وضو ترتیبی.....
۴۴.....	واجبات وضو.....
۴۵.....	شرایط صحیح بودن وضو.....
۴۶.....	وضوی ارتماسی.....
۴۷.....	وضوی جبره‌ای.....
۴۸.....	چیزهایی که بر آن وضو گرفته می‌شود.....
۵۲.....	غسل
۵۴.....	فصل در مسائل غسل‌ها.....
۵۴.....	غسل‌های واجب شستن است.....
۵۴.....	سبب جنابت.....
۵۶.....	احکام جنب.....
۵۹.....	اقسام غسل‌ها.....
۵۹.....	۱- غسل ترتیبی.....
۶۰.....	۲- غسل ارتماسی.....
۶۱.....	تیمم
۷۵.....	در چه مواردی باید تیمم کنیم.....
۸۱.....	کیفیت تیمم.....
۸۴.....	چیزهایی که تیمم با آنها صحیح است.....
۸۶.....	فصل دوم: انواع نماز.....
۸۶.....	اقسام نمازهای واجب و مستحب.....
۸۸.....	در اوقات نمازهای پنج‌گانه.....
۹۰.....	وجوب محافظت بر نماز.....
۹۰.....	آیه وجوب محافظت بر نماز وسطی.....
۹۰.....	شأن نزول.....
۹۲.....	نظر تفسیری.....

۹۴.....	بحث روایتی درباره صلوه وسطی
۹۷.....	آیات درباره اوقات نماز همراه با تفسیر و شأن نزول آیات
۱۰۴.....	بحث روایتی
۱۱۰.....	یک بحث روایتی درباره زمان و جوب نماز
۱۲۱.....	فصل سوم: قبله
۱۲۱.....	آیاتی که قبله را مشخص می‌کند همراه با شأن نزول و تفسیر
۱۲۲.....	شأن نزول
۱۲۲.....	نظر آیه الله طباطبایی در تفسیر المیزان درباره قبله
۱۳۲.....	قبله
۱۳۳.....	شأن نزول
۱۴۹.....	احکام قبله
۱۵۱.....	نسخ و جوب - درباره قبله
۱۵۳.....	فصل چهارم: لباس نمازگزار
۱۵۳.....	آیه درباره لباس انسان
۱۵۳.....	شأن نزول آیه
۱۵۴.....	احکام لباس نماز گزار
۱۵۵.....	نظر تفسیری
۱۵۷.....	شرایط لباس نماز گزار
۱۵۹.....	آیات دیگر در مورد پوشش انسان
۱۵۹.....	نظر تفسیری
۱۶۲.....	فصل پنجم: آیات درباره مکان نماز گزار و شأن نزول و آراء تفاسیری
۱۶۲.....	شأن نزول
۱۷۰.....	احکام مکان نمازگزار
۱۷۳.....	فصل ششم: اذان و اقامه
۱۷۳.....	آیه درباره اذان
۱۷۳.....	نظر صاحب کنز العرفان درباره آیه اذان و اقامه
۱۷۴.....	نظر صاحب تفسیر المیزان درباره آیه اذان و اقامه

احکام اذان و اقامه	۱۷۵
فصل هفتم: آیه درباره حضور قلب	۱۷۷
شان نزول آیه	۱۷۷
احکام درباره حضور قلب	۱۷۸

بخش دوم

فصل اول: افعال نماز - تعداد واجبات نماز	۱۸۱
تعداد واجبات نماز	۱۸۱
آیه ای که نیت را مشخص می کند	۱۸۲
نیت	۱۸۲
تعریف نیت	۱۸۲
نیت چیست؟	۱۸۲
نظر صاحب کنز العرفان درباره آیه نیت	۱۸۴
نظر تفسیری	۱۸۵
فصل دوم: آیه ای درباره تکبیره الاحرام همراه با نظر صاحب تفسیر المیزان	۱۸۷
تکبیره الاحرام	۱۸۷
احکام درباره تکبیره الاحرام	۱۸۹
شان نزول آیه	۱۹۱
فصل سوم: آیه درباره قیام	۱۹۲
قیام	۱۹۲
نظر صاحب کنز العرفان درباره آیه قیام	۱۹۲
احکام قیام	۱۹۳
فصل چهارم: آیه درباره رکوع و سجود	۱۹۵
رکوع و سجود	۱۹۵
نظر صاحب کنز العرفان درباره آیه رکوع و سجود	۱۹۵
ذکر رکوع و سجود	۱۹۷
بر چه چیزهایی سجده صحیح است و بر چه چیزهایی سجده صحیح نمی باشد؟	۱۹۸

فصل پنجم: آیه درباره قرائت قرآن	۲۰۰
قرائت	۲۰۰
نظر صاحب کنز العرفان درباره آیه قرائت قرآن	۲۰۰
معیار در صحیح بودن قرائت	۲۰۲
آیه درباره آهسته و بلند خواندن سوره‌ها در نماز	۲۰۴
نظر صاحب تفسیر العرفان درباره آیه	۲۰۴
احکام آهسته و بلند خواندن سوره‌ها و اذکار در نماز	۲۰۵
فصل ششم: آیه‌ای درباره تشهد	۲۰۸
تشهد	۲۰۸
حکم وجوب صلوات بر پیغمبر در نماز	۲۰۸
نظریه علما درباره واجب بودن صلوات بر پیغمبر در نماز	۲۰۹
نظر صاحب تفسیر المیزان درباره آیه تشهد	۲۱۳
احکام تشهد	۲۱۴
فصل هفتم: آیه که سلام در نماز را مشخص می‌کند	۲۱۶
سلام در نماز	۲۱۶
گفتاری درباره معنای تحیت	۲۱۶
بحث روایتی	۲۱۹
بحث روایتی درباره آیه سلام در نماز	۲۱۹
گفتاری درباره سلام در نماز	۲۲۱
فصل هشتم: گفتاری درباره ترتیب بین افعال نماز و موالات در نماز	۲۲۳
گفتاری درباره ترتیب بین افعال نماز	۲۲۳
گفتاری درباره موالات در نماز	۲۲۴
فهرست منابع	۲۲۷

اهمیت نماز

نماز در تمام ادیان آسمانی واجب بوده است نماز یاد خداست. نماز تشکر از خداست. نماز اطاعت از خداست. تمام هستی در فرمان خداوند است. اگر انسان نافرمانی کند وصلهٔ هم‌رنگ هستی نخواهد بود کسی که نماز نخواند، در قیامت دچار عذاب الهی می‌شود. اگر مال نداشته باشیم، خمس و زکوة و انجام دادن اعمال حج واجب نیست، اگر مریض باشیم روزه گرفتن و جهاد کردن واجب نیست ولی نماز را در هر حال باید خواند، نماز را باید با علاقه خواند، پیامبر اکرم فرمود: «نماز نور چشم من است» امام حسین در شب عاشورا فرمود: «من نماز را دوست دارم» نماز انسان را از بدیها باز می‌دارد.

در نماز هر روز بالاترین قسمت بدن (پیشانی) را روی خاک می‌نهم. اگر توجه به نماز داشته باشیم دیگر گرفتار تکبر نمی‌شویم، کسی که هر روز پیشانی خود را به خاک می‌مالد، نباید متکبر باشد. نمازی که ما را از فساد و فحشا باز ندارد، در حقیقت نماز نیست.

نماز بعضی از ما همچون دانه پوک است به هر حال نماز را باید آگاهانه و عاشقانه و با لباس پاک و آب حلال و تمیز و در مکان حلال به جا آورد.

در حدیث میخوانیم که نماز پیمان خداست. نماز پرچم اسلام است. نماز وسیله شناخت مردم است. نماز نشانه دوستی با خداست. امام صادق علیه السلام در آستانه شهادت فرمود:

«هر کس نماز را سبک بشمارد، مشمول شفاعت ما در قیامت نخواهد شد» نماز در مسجد پاداش زیادتری دارد. نماز را با جماعت خواندن، شکوه و اجر بسیاری دارد.

هنگام رفتن به مسجد باید بهترین لباس را بپوشیم و خود را خوش بو کنیم و از مسواک غافل نشویم، که یک رکعت نماز با مسواک از چندین رکعت نماز کسی که مسواک نمی کند بهتر است. نماز را باید با توجه و حضور قلب انجام داد. زیرا نشانه رستگاری و ایمان، نماز عاشقانه و با توجه است. نماز به قدری مهم است که در قیامت قبل از هر چیز از نماز سؤال می شود. و چنانچه نماز رد شود، عبادات دیگر اثری نخواهد داشت کسی که نماز نخواند نزد مسلمانان احترام ندارد.

نماز امداد الهی

﴿وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾ قرآن

فرمایش زیبایی دارد که می فرماید: ای اهل ایمان! از نماز استمداد کنید و از صبر که مفسرین گفته اند! مقصود، روزه است یا لااقل روزه یکی از اقسام صبر است از اینها استمداد کنید و مدد بگیرید چه مددی است که می توانیم از نماز بگیریم؟ چه مددی است که از عبادت خدا و خداپرستی می توانیم بگیریم؟ همین مدد است اصلاً هر مددی را از اینجا می شود گرفت. اگر شما می خواهید در اجتماع، یک مسلمان واقعی باشید و می خواهید یک مجاهد نیرومند باشید، باید نماز خوان خالص و مخلص باشید.^۱

اقامه نماز چیست؟

بپا داشتن نماز آن است که حق نماز ادا شود، یعنی نماز بصورت یک پیکربی روح انجام نگیرد بلکه نمازی باشد که واقعاً بنده را متوجه خالق و آفریننده خویش سازد و این است معنی ذکر الله که در آیه شریفه ۱۴ سوره «طه» بدان اشاره شده: ﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾.

یاد خدا بودن مساوی است، با فراموش کردن غیر خدا، اگر انسان ولو مدت کوتاهی با خدا در راز و نیاز باشد و از او استمداد جوید: و او را ثنا گویند: او را به الله بودن رب بودن، رحمان بودن، رحیم بودن، احد

بودن صمد بودن، «لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواً احد» بودن، توصیف کند، عالیتین تأثیرها در نفس او گذاشته میشود، و روح انسان آن چنان ساخته می شود که مذهب دین اسلام می خواهد.

برترین مقربها و اهتمام به محافظت آن^۱

در روایتی از حضرت صادق علیه السلام از برترین چیزی که بندگان به واسطه آن به خدا تقرب می جویند می پرسند حضرت می فرماید، پس از شناسائی خداوند از این نماز، برتری سراغ ندارم آیا نمی بینی بنده نکوکار، عیسی بن مریم گفت که خداوند به من سفارش نماز را فرمود. و از رسول خدا صل الله علیه واله وسلم از برترین کارها پرسیده شد، فرمود نماز در اول وقتش.

از رسول خدا صل الله علیه واله وسلم مروی است که می فرماید: نیست بنده ای که به اوقات نماز و مواضع خورشید اهتمام داشته باشد مگر اینکه من ضمانت می کنم برایش را حتی نزد مرگ را و بر طرف شدن غصه ها و اندوه ها را و رستگاری از آتش را.

همچنین از رسول خدا صل الله علیه واله وسلم رسیده که می فرماید تا انسان مواظب نمازهای پنجگانه در اوقاتش می باشد

۱. شهید مطهری، آشنایی با قرآن ۳، ص ۶۸.

شیطان از او برکنار است پس وقتی آن را ضایع ساخت بر او جرأت نموده به گناهان بزرگ او را وامی‌دارد.

حضرت صادق علیه السلام می‌فرماید: شیعیان ما را نزد اوقات نماز بیازمائید که در محافظت بر نمازها چگونگی‌اند.

دستور وجوب نماز در قرآن

﴿وَأَقِمْوَا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾^۱.

ترجمه: و نماز بپا دارید و زکوة بدهید و با خداپرستان حق را پرستش کنید.

در بسیاری از آیات قرآن کلمه «اقیموا الصلوة» به چشم می‌خورد و حالا ما از کجا بفهمیم که در اینجا کلمه «اقیموا» معنای وجوب را می‌رساند و یا بر معنای استحباب دلالت می‌کند؟

ماده امر

ظاهراً به معنای ماده امر درخواست انجام دادن کاری است به کمک لفظ در حالی که از مقام بالاتر به پایین تراست.

امردر این معنا هر دو فرد «وجوب» و «استحباب» را شامل میشود. وقتی که امر به صورت مطلق و بدون قرینه {حالیه یا مقالیه} بکار

رفته باشد معنای اول یعنی وجوب به ذهن تبادر می‌کند، زیرا وجوب از نظر درخواست و طلب شدیدتر می‌باشد که این مطلب را در باب صیغه امر توضیح خواهیم داد. ما صرفاً بخاطر پیروی از رأی مشهور کلمه «القول» را در تعریف آوردیم و گرنه از نظر ما آنچه که جانشین قول می‌شود مانند کتابت، همین حکم را دارد {یعنی اگر کسی به وسیله نوشتن هم امر کند باز وجوب به ذهن تبادر خواهد کرد} مثل اینکه گفته شود: «پادشاه چنین فرمانی داده است» در حالی که او به وسیله نوشتن چنین فرمانی را داده باشد.

صیغه‌های امر

ظاهراً محل اختلاف در مورد صیغه امر آنجاست که وقتی کسی صیغه امر را بکار برد آیا معنای وجوب را می‌رساند یا بر معنای اعم از وجوب و استحباب دلالت دارد یا بر چیز دیگری؟ مراد از صیغه امر، «افعل» و آنچه در معنی آن است می‌باشد از قبیل، اسم: فعل، امر، غایب و فعل مضارع در صورتی که با کمک قرینه معنای امر را برساند، مانند آیه شریفه ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ﴾.

اما مفاد صیغه امر هیچ دلالتی بر نکوهش کردن ترک کننده آن ندارد و مذمت و نکوهش جزء معنای صیغه امر نیست، بلکه یک چیز خارجی است زیرا امرکننده اگر در مرتبه‌ای باشد که اطاعت از گفتار

وامراو واجب باشد پس ترک کردن اطاعت او موجب نکوهش و مجازات خواهد شد و الا اگر از چنین مرتبه‌ای برخوردار نباشد ترک کردن امر او موجب مجازات نیست.

صیغه افعّل و نظائر آن

ظاهراً صیغه «افعل» {که به هیأت امر نیز می‌گویند} و نظائر آن مانند فعل مضارع به همراه لام امر غایب لیضرب با جمله فعلیه یا اسمیه مانند: «شکسته می‌خواند» که در مقام بیان حکم هستند {یعنی باید نمازش را شکسته بخواند} و موارد دیگر، در معنای طلب و تشویق بر انجام کار، حقیقت است و در غیر این معنا مجاز می‌شود بدین معنی، که وقتی گوینده‌ای می‌گوید: «این کار را انجام بده» انجام وقوع آن کار را اراده کرده است، اما دلالت کردن لفظ امر بر جلوگیری در ترک یا عدم آن کار مثلاً دلالت امر: «نماز بخوان» بر ترک نماز نکن» اموری هستند که جزء ماهیت طلب و تشویق بر انجام کار نمی‌باشند زیرا طلب یک معنای ساده است و فقط بر درخواست انجام کار دلالت دارد و وجوب و استحباب هر دو از افراد طلب هستند با این {تفاوت که} وجوب شدیدترین فرد طلب و تشویق می‌باشد و بدون قرینه نیز به ذهن تبادر می‌کند و طلب استحبابی کاری نیز بر درخواست و تشویق انجام آن کار دلالت می‌کند.